

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Concordia. Pia Et Vnanimi Consensv repetita Confessio
fidei & doctrinæ Electorvm, Principvm Et Ordinvm Imperii,
atq[ue] eorundem Theologorum, qui Augustanam
Confessionem amplectuntur**

Lipsiæ, 1606

Præceptvm VIII. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35443

*Bona opera
hujus præ-
cepti.*

*Pramia
hujus obe-
dientia spi-
ritualia &
corporalia.*

*Inter bona
externa
præcipuum
bonum ex-
istimatio.*

*I.
Peccata
crassiora*

ueamus, augeamusq; atq; ubi necessitate pressus eius inopiam benignè subleuemus, illi impertiamus præ manu aliquid demus, quo fruatur, cum amicis, tum inimicis. Iam qui bona opera quærit aut capit facere, hic abundè satis inueniet, quæ Deo ex animo perplecent & grata sunt, ad hæc quæ incredibili quadam benedictione remuneratur, & amplissimè cumulat, ut abundè compensetur nobis, quidquid officij ac humanitatis proximo exhibuerimus. Quemadmodum sapientissimus etiam docet Salomon, Prou. 19. Generatus Dominus qui miseretur pauperis, & vicissitudinè suam reddet ei. Habes hic opulentum Dominum, qui tibi proculdubio soluendo est, nec patietur villa te premi aut vrgere penuria, quo adiutore tranquilla conscientia in centuplo plus frui potes, quam cum perfidia aut iniuria proximi corradere. Iam qui hanc benedictionem non se abundus fastidit, ille irarum & infortunij abundè inueniet.

PRÆCEPTVM VIII.

Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

PRæter corpus propriū, legitimā coniugem, & rem familiarem, adhuc alius thesaurus nobis superest nempe, nominis & famæ æquabilis atque inuoluptata præclarum testimonium, quo nequaquam carere possumus. Neque enim præstat, ut fama parum secunda viuamus inter homines, apertè infamia notabile & contemti omnibus. Quocirca Deus proximi famam nomen, & iustitiam nihilo magis vult imminui aut decurtari, quam argentum & opes eius parere furto, aut deprædationibus, ne quis aut vxoris, aut liberorum aut familiæ, aut etiam vicini labore infamia. Ac primum quidem crassior huius præcepti sensus, quem

admo

admodum ipsa verba sonant (Non loqueris contra *pugnantiā*
proximum tuum falsum testimonium) ad negotia fo- *cum hoc*
rensa referendus est, vbi miser aliquis & innocens ac- *praecepto.*
culatur, falsisq; testibus opprimitur, vt luendo poenas,
aut corporis, aut rei, aut famæ, in periculum veniat.

Iam hoc perinde apparet, quasi parum ad nos perti- *Calumnia*
neat. Cæterum apud ludæos res fuit vehementer vfi- *forenses.*
gata & communis: siquidem populus optimis legibus
gubernabatur. Et vbi etiam hodie est Respublica ad
hunc modum instituta, non potest non ei peccato lo-
cus esse. Cuius rei hæc causa est. Vbi enim p. o tribu-
nali iudices, consules, principes, aut alij magistratus,
cognoscendis causis dant operam: hinc fieri non potest,
quin pro huius mundi vsitata consuetudine res agatur,
nemo libenter potentiores lædere sustinet, sed quisq;
assentatur & loquitur ad gratiam, victus aut nummis
aut spe, aut amicitia. Vnde fit, vt miser aliquis victus
& oppressus, causa cadere, ac poenas pendere cogatur.
Estq; communis quædam in mundo clades atq;
calamitas, quod iudicio perrarò præsumunt viri boni &
integri.

Neque enim quiuis eirei inuenitur appositus, sed *Iudex.*
sumprimis necesse est, vt is, qui iudicis functurus est *Testis.*
officio, vir sit probus & pius, & non tantum probus, ve-
rum etiam prudens sit & perspicax, nec minori auda-
cia & animi fortitudine præditus. Non secus quoq; o-
pera precium, vt qui testem acturus est, vir sit fortis, ac
vitz inculpatæ. Qui enim in omnib, causis semper iu-
stè iudicare, neque vim aut iniuriam inferre iustitiæ vo-
luerit: ei sæpiculè amici, affines, cognati, vicini, poten-
tes ac diuites, lædendi erunt & offendendi, qui mul-
tum illi aut obesse, aut prodesse queant. Quocirca o-
mnino cæcus sit oportet, vt clausis & auribus & ocu-
lis nihil audiat aut videat, præterquam quæ illi expo-
nuntur, vt secundum illa ferat sententiam.

*Iudicia &
omnia fo-
rensis offi-
cia confir-
mantur, si
rè & bo-
na consci-
entia fiant.*

Primum ergo eò tendit huius præcepti constitutio, ut quiuis proximo in eius iure tuendo ferat supplicias, neque obftet, neue aliò malitiosè torqueat, & torqueri sinat: verùm omnibus modis promoueat, lique interritè patrocinetur, siue iudicis siue testis personam obtinuerit, quæcunq; tandem res in contentum venerit. Cum primis verò hoc loco iure periti meta præfixa est, quò diligenter videant, ut causas iustè tractent atque integrè, ut quod iustum & iustum esse patiantur: Et contra, ne suis imposturis technis nigra in candida vertant, & praua recta faciant, aut verum reticentes, tacitum prætereant, nulli respectu pecuniarum, opum, dignitatis atque potestatis habito, Et hæc est vna pars huius præcepti, & sensus aliquantò crassior, de omnibus, quæ aguntur in iudicio.

Deinde multò latiùs patet, si in spirituale iudicium aut regimen referatur, vbi ita agitur, ut quiuis aduersus proximum suum falsum loquatur testimonium. Vnicuique enim gentium probi agunt Christiani & prædicatores: eo iam damnati sunt coram mundo iudicari, ut pro hæreticis & apostatis habeantur, imò potius seditiosi & perditissimi latrones dicantur & æstimantur. Ad hæc Dei quoq; verbum turpissimè & virulentissimè insectationem patitur, blasphematur, mendaciter arguitur, malitiosè peruertitur, & falsò hæc & illa torquetur ac deprauatur. Sed hæc in præsentia quidem missa faciamus. Ea enim cæci mundi natura est, ut veritatem & filios Dei improbè condemnet, & iniuriosè insectetur, neq; tamen hoc factum peccati loco estimet.

Tertiò, quod ad nos omnes pertinet, omne peccatum linguæ, quo famam proximi denigrare aut lædere possumus, hoc præcepto interdictum est. Nam loqui falsum testimonium, nihil aliud, quàm oris & linguæ opus

*Damnatur
tota sophi-
stica foren-
sis.*

*Corrupte-
la, quibus
emuntur
patrocina
in malis
causis.*

2.
*Calumnio-
sa mundi
iudicia de
Euangelio
& Ecclesia.*

3.
*Prohibe-
tur priua-
ta maledi-
centia &*

est iam quacunq; ratione linguæ operibus proximus offenditur, hoc Deus prohibet, siue illud fiat per falsos doctores, peruersa doctrina & blasphemijs: siue per iniquos testes & iudices, falso iudicio: siue extra forum, mendacijs & linguæ virulentia. Hucq; inprimis pertinet detestabile illud viriû detractiois siue calumniæ, quæ diabolus penitus nobis in seuit & inspirauit, de quo perquam multa verba faciendæ forent. Est enim hæc quædam perniciofa & communis calamitas, vt quiuis mala de proximo, quàm bona audire malit. Et quànq; ipsi tam sumus mali, vt si quis mali quid de nobis referat, ferre id non possimus, sed quiuis optaret, vt nemo nō optima & aurea quæq; de se prædicaret: audire tamē non possumus, vt & de alijs optima prædicentur. Quare ad deuitandum hoc vitium discamus, nemini videlicet concessum esse, proximum suum propalàm iudicare & obiurgare, tametsi eundem peccantem videret, nisi prius iudicandi & puniendi potestatem conceditam acceperit. Multo enim hæc duo seiuncta sunt discrimine, peccatum iudicare, & peccati esse conscius. Nosse quidem potes peccatum: verùm tuum non est idem quoque iudicare. Proximum meum peccantem audire & videre possum: verùm, vt eundem quoque traducam apud alios, sua peccata palàm faciendo, in mandatis non habeo. Iudicans ergo alium & condemnans, in maius & grauius delictum pro labor, quàm ille erat obnoxius. Itaq; si alicuius delicti conscius es: nihil aliud facies, quàm vt obstructis ore & auribus sepultum relinquas in pectore, donec iudicis prouincia tibi tradita fuerit, & officium puniendi commissum.

*in rebus
dubijs ca-
lumnia.*

*Philantia.
Inuidis ob-
sonium esse
maledicta.*

*Aliena de-
lictate gen-
da esse in-
ter homi-
nes, & arte
sananda.*

*Obtrecta-
tores qui
dicantur.
Sola nati-*

Iam illi dicuntur obtrectatores, seu quadruplatores, qui non contenti sunt, se alienorum delictorū esse conscios, verùm iudicandi quoq; partes sibi sumunt, atq; vbi quippiā de alio rescuerint, in omnes id diffundunt

*ra maleuo-
lentia msl-
tos impellit
ad maledi-
cendum.*

*Temere su-
dicantes ar-
rogare sibi
diuinum
officium.*

*Etiam ve-
ra & ma-
nifesta con-
uicta, qua
erumpunt,
vel ex na-
surapraus-
tate, vel ex
morbo ani-
mi, probi-
beri.*

*Quid fal-
sum loqui
testimoni-
is.*

angulos passim deferentes, semet voluptuose trillantes & perfricantes, alterius fordes mouendo, quemadmodum lutulenta fus in suo cæno se volutat, & rostrum fœdè immergit. Et hoc nihil aliud est, quàm Deo in iudicium & officium eius procaciter irrupere, ac iudicio omnium acerbissimo condemnare atque punire. Neq; enim vllus iudex quempiam grauiore potest punire supplicio, quàm si dixerit: Hic fur est, hic homicida est, proditor est, &c. Quare quicumq; tantum sibi sumserit audaciæ, vt nō vereatur de proximo quiduis petulanter euomere; ille tantū sibi sumit potestatis, quantū Cæsar & omnes magistratus sibi vendicant. Nā quanq̃ gladij potestatem nō vsurpes, tua tamē maledica, mordaci & virulenta lingua vteris, qua bacchanum in proximum eius famæ perpetuas maculas inuris.

Eam ob rem Deus prohibet, ne quis alterum maledico dente carpat, aut alteri probrosè detrahat, etiam si reus sit ille, & hic rem probè compertam habeat: multò minùs verò, quando rei ipsius ignarus, et aliorum tantum relatu quid accepit. Dices autem: Cur verò reticerem, cum verum esse certus sim? Respondeo. Cur non defers eum ad legitimum iudicem? Sed, inquis, hoc ipsum certo testimonio non possum euincere, vnde periculum est, ne falsò intentata calumniæ pœnas incuriam. Hinc illa lachrima, hoc illud est, quod pertimescis. Quòd si non tantum tibi fides, et coram ordinatis personis rem transigas atq; respondeas: vide, vt os tuum etiam priuatim compelas digito. Sin autem conscius es: tibi scias, non alteri. Vt enim latius sparseris, etsi verum fuerit: non nisi impudenter mendax eris, cum verum id esse euincere nequeas, ad hæc sceleratum nebulonem & sycophantam agis. Nemo enim per calumniam suo nomine aut ma fraudandus est, nisi antè propalam damnatus iudicis sententia ea dispoliatus est. Proinde, falsum lo-

testimonium, omne illud loqui dicitur, quod aliquem fecisse, aperte, & quemadmodum decet, non possumus euincere.

Quocirca quidquid sufficienti testimonio nondum satis manifestum est, hoc nemini reuelandum est, aut pro vero referendum. Et in summa, quidquid occultum & arcanum est, hoc in occulto finendum est, aut occulte, quemadmodum audiemus, redarguendum. Quare ubi cunquo in detractorem incideris, alterius dicta ac facta contumeliosè deferentem, ac petulanter in quempiam debacchantem: audacter huic in os obstitte, ut pudore suffundatur. Ita futurum est, ut crebrò quis os suum obstruat, qui alioqui miserum aliquem in ora hominum pessifera detractioe diffunderet, eas notas ac maculas in iustus, quas agrè aut nunquam possis eluere. Præclari enim nominis ac integræ famæ testimonium citò alicui eripitur: sed semel ereptum, non perinde facilè recuperatur.

Ita vides in vniuersum interdictum esse, mali quippiam loqui de proximo, exceptis tamen magistratibus, concionatoribus, & parentibus, ut hoc præceptum ita intelligatur, ne vitia impunita maneant. Iam quemadmodum Quinto præcepto neminem iubemur lædere, excepto tamen carnifice, qui ex officio nemini commodat, sed irrogatis supplicijs officit omnibus, neque tamen præceptum Dei transgreditur, propterea, quòd Deus huius officij procurationem sua gratia cõstituerit, nam poenarum irrogationem suæ voluntati reseruauit, ut in præcepto primo minatur: Ita quoque quanquam nemo, quantum ad propriam personam attinet, alium iudicare neque damnare debeat: tamen ubi hoc nõ faciunt ij, quibus hoc mandatũ est, equidem ij non minùs peccant ob negligentiam, quàm illi qui extra officium hoc iniussi faciunt. Hic enim exigit necessitas, ut de vitijs sermo habeatur, ut accusentur,

*Non solum peccare se-
stantes &
criminan-
tes de alijs,
sed etiam
auditores.*

*Judicia nõ
sunt prohibi-
ta, sed
mandata.*

*Ministeri-
um Euan-
gelij seu of-
ficium con-
cionatoris.*

*Iudicia
magistra-
tuum, seu
officium
iudicum &
parentum.*

*Vituperatio
quæ sit
sanandi
aut aliorum
admonen-
dorum
causa.*

*De frater-
na admo-
nitione.*

*Exemplum
æconomæ
cum.*

deferantur, in iudicio perquirantur, & testimonio comprobentur. Neq; secus agitur, quàm cum medico, qui nonnunquam ægroti, quem curandum suscepit, loca arcana contueri & contrectare necessitate cogitur. Ita quoq; magistratus, parentes, fratres atq; sorores, tum qui amici sunt inter se, hoc mutuo obstringunt officio, vt, vbi vtile fuerit ac necessarium, alter alteri vicissim reprehendat vitia.

Cæterum hæc recta esset ratio obiurgandi vitia, si ordinem præscriptum in Euangelio obseruaremus, vbi Christus inquit: Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripue eum, inter te & ipsum solum. Vides hic præclaram doctrinam tibi propositã, qua linguam gubernabis, quæ etiam diligenter animaduertenda est, contra perniciosum detrahendi abusum & vitium. Ad huius itaque doctrinæ amissim tuam vitam institue, ne tam citò proximi tui famam in vulgus efferas, eumque scèdè ac turpiter trudas, sed occultè corripas ac moneas, vt mutata vita resipiscat. Similiter alium quoque aliquid tibi susurrantem, aut deferentem, quid hic aut alter flagitiosè designauerit, doce facere, vt eat, illumque ipsum corripiat, si viderit, sin minus, vt os a detractione clausum teneat.

Hoc etiam discere potes, ex quotidiana rei familiaris procuratione. Ita enim agere solet paterfamilias, videntem seruum suum cessare, aut suo non fungentem, gnauiter officij, ipse per se eundem obiurgat & admonet officij. Verùm si tam vecors esset & amens animi, vt relicto domi compressis (quod aiunt) manibus, desidente seruo, in forum progressus, seruilium locotiam vicinis conquereretur, haud dubiè ab ipsè audire cogeretur: Quid verò hoc nostra interest, o caput mutis modis ridiculū, cur illi ipsi ista nō exprobras? Eodem ad hunc quidè modum fraternè ageres, vt emendare vitia, & proximi tui fama maneret salua atq; integra. Sicut etiam Christus ipse eodè loco testatur, inquit:

Si te audierit, animam fratris tui lucratus es. Ita quidem magni ac memorabilis operis author extitisses. Aut tu fortè rem leuiculam esse existimas, fratrem lucrifacere? Sine verò omnes monachos ac sacros ordines ad vnum in vnam massam conflatos prodire, num tantam sibi laudem vendicare possint, se suis operibus vel vnum lucratos esse fraterculum.

Eodem loco Christus docet vterius: Si autem te non audierit, adunge tibi adhuc vnum vel duos, vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum: Ita vt semper res ipsa cum eo transigatur, cuius maxime interest, ne quid prorsus absenti maledicè detrahatur. Porro, si hæc omnia ad emendandum fratrem paruerunt valida aut efficacia: deser hæc omnia pro palam iudicanda Ecclesiæ, siue spiritualibus, siue secularibus magistratibus. Neq; enim hic solus causam agis, sed habes tuos illos testes tibi coniunctos, accusationem tuam comprobantes, cui innixus iudex intrepidè iudicare & pœnam irrogare potest. Ac tum quidem legitimo iure ac ordine eò perueniri potest, vt malorum improbitas aut coëreatur, aut in melius emendetur. At qui quando alius passim detractionibus infamatus, passim per omnes vrbis angulos traducitur, tantùmq; sordes commouentur: nemo emendatur, ac deinceps vbi res comprobanda erit testimonio, quisq; à se dictū esse pernegat. Quapropter rectissimè cum hisce detractoribus ageretur, vt grauissimas intemperantis linguæ pœnas luentes, omnem maledicendi & obrectandi voluptatem amitterent, vt alij inde exemplum sumentes, linguæ virulentiam dediscerent. Si hæc fierent à te, in rem proximi, aut veritatis amore faceres: clandestinis ac furtiuis calumnijs rem non ageres, neq; diem & solem lucifugæ initar vitares.

Hæc omnia hæctenus de occultis peccatis dicta sūt. *Infligito*
Ceterum vbi peccatum planè manifestum est, vt neq; *manifesto*

Ordo iudiciorum à Christophoro scriptus.

*abstinen-
dum à con-
suetudine
scelerati.*

*Corrigendi
morbi, qui
vel parum
vel confir-
mant lin-
gua petu-
lantiam.*

*Virtutes
vel opera
huius pra-
cepti.*

*Similitudo
sumta à
structura
membro-
rum huma-
ni corporis.*

iudici neq; cuiquā obscurum sit: tunc sine omni peccato illius commercium vitare, eumq; missum facere potes, vt cum, qui se vltro exposuerit dedecori. Vbi enim res manifestè liquet omnibus, ibi neque obtrectationi, neque falso iudicio, neque improbis testibus locus relinquatur. Veluti cum hodie Romanum Pontificem, tanquam Antichristum falsæ doctrinae coarguimus, quam editis in lucem libris passim diuulgauit, & per totum orbem infinitarum animarum exitio proclamata disseminauit. Vbi enim peccatum manifestum est: ibi non iniuria & pœna manifesta illud conquitur, vt quiuis exemplis monitus illud cauere possit.

Ita iam huius præcepti summam & communem intellectum paucis explicatum habemus, ne quis suo proximo, æquè amico atq; inimico linguæ maledicæ petulantia noceat, ne de malè de eo loquatur, siue verum illud, siue confictum, cum neque ex mandato loquatur, neque in vsum aut ædificationem proximi. Si ita sua lingua vtatur, vt eius patrocinium profit æferat æquè omnibus, de vniuersis ac item singulis honorificam mentionē faciendo, vt illorum peccata atq; defectus officiosè contegat, amicè excuset, suoq; ipsius honore amanter exornet. Ad quod hac potissimum causa prouocandi essemus, quam Christus ipse indicat in Euangelio, quaq; quodam quasi compendio, omnia præcepta erga proximum obseruanda comprehensa voluit, inquit: Quidquid volueritis, vt faciant vobis homines, hoc etiam facite illis.

Quinetiam natura ipsa in proprio quæque corpore hoc docet, quemadmodum Paulus 1. Cor. 12. inquit: Membra corporis, quæ videntur infirmiora esse, necessariora sunt: & quæ putamus ignobiliora esse, membra corporis, his honorem abundantiorē circundamus, & quæ inhonesta sunt nostra, abundantiorē honestatem habent. Faciem, oculos, nares, os nem-

cont
mem
Cze
conf
quid
see te
bis q
xino
hoc
hono
plior
igno
Est q
mnia
nifest
ri no
vene
quid
henc
litio
xim
Sun
qua
dict
dita
re v
quo
mal
nis
om
mu
N
-

contegit, neque enim egent, vt velentur, vt quæ per se membra sunt honestissima omnium, quæ habemus. Cæterum infirmissima quæque, quorum nos pudet, si conspicerentur, illa omni studio conteguntur, atq; hic quidem manus, oculi, vnà cum vniuerso corpore in hisce tegendis & velandis occupati sunt. Non secus nobis quoq; inter nos faciendum est, vt quidquid in proximo nostro parum fuerit honorificum & infirmum, hoc accuratè exornemus, ac omnibus viribus eius honori tuendo seruiamus, opitulemur, eius famam amplio-rem faciamus, & contra, quidquid illi possit aut ignominie aut dedecori esse, studiosè propulsemus. Estq; præcipuè hæc præclara virtus & illustris, qui omnia, quæcumq; de proximo dicta audierit (si non manifesta fuerint flagitia) in optimam partem interpretari nouerit, aut æqui boniq; consulere, contra linguas venenatas atq; pestiferas, quibus vnice studio est, vt si quid expiscentur & arripiant, quod in proximo reprehendere queant, illud pessimè interpretentur, aut malitiosè peruertant: quemadmodum iam omnium maxime Dei verbo, eiusq; doctoribus solet contingere. Sunt itaq; in hoc præcepto valde multa bona opera, quæ & Deo summè placent, & abundè multum benedictionis & bonorum secum apportant, si modò ea per- dita huius mundi cæcitas, & falsi illi sanctuli agnosce- re vellent. Neq; enim quidquam est in toto h. m. n. e, quod longè lateq; perinde plus bonorum, ac iidè plus malorum, æquè cum in spiritualibus, tum in munda- nis negocijs operari potest, atque lingua, quanquam omnium membrorum, & minimum sit & inuaidissi- mum.

PRÆCEPTVM IX. & X.

Non concupisces domum proximi tui,
Nec desiderabis vxorem eius, non seruum,

non

*Virtus om-
nium pul-
cherrima
& vicina
Veritati
candor.*

Lingua.